

Remissvar

Jernkontorets diarienum: 2620

Stockholm 2020-06-30

Miljödepartementet

Yttrande över Naturvårdsverkets och Statskontorets rapporter - Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet, dnr M2020/00276/K1

Sammanfattning

Jernkontoret avstyrker att differentierad avståndsbaserad vägslitageskatt för tung lastbilstrafik införs enligt Finansdepartementets PM, vilken Naturvårdsverket refererar till i sina förslag för att uppnå bättre luftkvalitet. En sådan skatt skulle medföra extrakostnader, vilket innebär konkurrensnackdelar, för vår industri som redan ligger placerade långt från dess marknader. Dessutom skulle en sådan skatt bidra mycket lite om ens något till en bättre luftmiljö i våra tätorter. De flesta kilometrarna som körs av tunga lastbilar sker utanför tätbebyggda områden.

Jernkontoret anser i övrigt att förslagen från Naturvårdsverket och Statskontoret i stort är väl avvägda och kommer att kunna bidra till ett mer proaktivt och samordnat luftkvalitetsarbete i Sverige med bättre luftkvalitet som följd. Utökad mandat och stöd från SMHI och Naturvårdsverket kommer att underlätta för kommunerna och möjliggöra en bättre samordning av luftkvalitetsarbetet i Sverige med mindre skillnader mellan kommunerna. Åtgärder som måste beslutas på nationell nivå för att uppnå förbättrad luftkvalitet kommer att underlättas p.g.a. förbättrat underlag, bl.a. med de nationella åtgärdsplanerna som kommer att tas fram vart fjärde år som underlag. Statskontorets förslag kommer att medföra att fastställandet av åtgärdsprogram går snabbare.

Bakgrund

Luftkvaliteten i Sverige har blivit avsevärt bättre de senaste 20 åren. Samtidigt är föroreningshalterna fortfarande för höga på flera platser i landet, vilket påverkar människors hälsa negativt och skapar kostnader för samhället.

Om luftens föroreningshalter överskrider vissa miljökvalitetsnormer ska en länsstyrelse eller kommun upprätta ett åtgärdsprogram för att luftkvaliteten åter ska följa normerna. Sedan 2004 har 15 sådana åtgärdsprogram upprättats i Sverige.

Besöksadress
Kungsträdgårdsgatan 10

Telefon
08 679 17 00

E-post
office@jernkontoret.se

Organisationsnr
802001-6237

Postadress
Box 1721, 111 87 Stockholm

Webbplats
www.jernkontoret.se

Åtgärdsprogrammen svarar mot Sveriges skyldigheter enligt EU:s luftkvalitetsdirektiv. För närvarande driver EU-kommissionen två överträdelseärenden mot Sverige som relaterar till luftkvalitetsdirektivet och dess artikel 23, om krav på åtgärdsprogram.

Statskontorets uppdrag

Statskontoret har haft i uppdrag av regeringen att se över och analysera systemet med åtgärdsprogram för luftkvalitet. Syftet med uppdraget har varit att göra programmen mer effektiva som verktyg för att följa miljökvalitetsnormerna och för att hålla perioder då normerna överskrids så korta som möjligt.

Statskontoret lämnar i sin utredning "Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet 2020:5" fyra förslag för att öka luftvårdsprogrammets effektivitet:

1. Låt Naturvårdsverket besluta direkt om kommunen eller länsstyrelsen ska ta fram åtgärdsprogram, istället för att låta beslutet gå via länsstyrelsen.
2. Förbättra Naturvårdsverkets vägledning i arbetet med åtgärdsprogram.
3. Låt Naturvårdsverket kvalitetsgranska fastställda program utifrån kraven i regelverken, och återkoppla till berörda aktörer.
4. Låt Naturvårdsverket följa upp åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverkets uppdrag

Naturvårdsverket har parallellt med Statskontoret, på uppdrag av regeringen, sett över åtgärdsprogrammen för luftkvalitet. Resultatet av översynen har redovisat i skrivelsen "Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet". I rapporten redovisas förslag med syfte att förbättra kontrollen av luftkvalitet, förslag till ändringar befintligt system med åtgärdsprogram och slutligen förslag till kompletterande regelverk för effektivare och mer proaktivt luftvårdsarbete.

Naturvårdsverkets förslag riktade till regeringen

Naturvårdsverkets förslag till regeringen:

- SMHI ska årligen genomföra en nationell modellering för luftkvalitet för alla tätorter i Sverige.
- Naturvårdsverket (NV) ges möjlighet att lyfta ofullständiga åtgärdsprogram till regeringen som ska kunna fatta beslut om åtgärder.
- NV ska ta fram en nationell åtgärdsplan vart fjärde år som komplement till de lokala och regionala.
- NV utökar sitt stöd och vägledning kring framtagandet av kontrollstrategier genom utvärderingsförfarande.
- Kommunernas och länsstyrelsens arbete med åtgärdsprogram ska redovisas till NV.
- SMHI ska tillhandahålla ett nationellt modelleringsverktyg för att stödja kommunerna i arbetet med åtgärdsprogram.
- NV ges möjlighet att rapportera behov av nytt åtgärdsprogram direkt till en kommun i stället för till länsstyrelsen, och när det nya åtgärdsprogrammet ska vara upprättat.
- Det förebyggande luftkvalitetsarbetet förstärks genom att kommuner som överskrider vissa föroreningshalter, lägre än miljökvalitetsnormerna, ska ta fram förebyggande luftkvalitetsstrategier.

Redan befintliga förslag med potential att bidra till bättre luftkvalitet

NV stöder Transportstyrelsens förslag kring säkerställande av miljözonsbestämmelser. NV föreslår också en differentierad avståndsbaserad vägslitageskatt för tung lastbilstrafik införs enligt Finansdepartementets PM. Jernkontoret menar att en sådan skatt skulle medföra

merkostnader för våra företag som betalar för transporter av råvaror och slutprodukter till och från sina anläggningar.

Ändringar i NVs föreskrifter om kontroll av luftkvalitet, nya åtaganden eller förändrade arbetssätt för NV och behov av fortsatta utredningar

NV föreslår bl.a. att verksamheten vid Referenslaboratoriet för tätortsluft ska stärkas och ett förändrat arbetssätt införs inom den egna myndigheten. NV föreslår också fem ytterligare utredningar:

- Behov, nyttor och möjligheter med att nationellt samla in och tillhandahålla kommunala trafikdata
- Möjlighet att ge kommunerna mandat att genomföra åtgärder som ökar regelefterlevnaden av dubbdäcksförbud
- Hur trängselskattens avgifter kan differentieras beroende på fordonstyp
- Möjlighet att differentiera parkeringsavgifter utifrån fordons miljöegenskaper
- Möjlighet för kommuner att upplåta allmän mark till särskilda parkeringar för bilpooler.

Konsekvensbedömning av förslagen

Med Statskontorets förslag kommer staten att få ökade arbetsuppgifter och ökade kostnader, förslagen medför små förändringar i kommunernas kostnader och kommer inte att äventyra det kommunala självstyret.

Med Naturvårdsverkets förslag får Naturvårdsverket, SMHI och kommunerna utökade mandat och arbetsuppgifter vilket kommer att kräva ökade resurser. Länsstyrelserna resursbehov förväntas minska. Regeringen kommer att ges bättre förutsättningar att samordna och prioritera och besluta om åtgärder beträffande det nationella luftvårdsarbetet.

Jernkontoret

Bo-Erik Pers
Verkställande direktör

Karin Östman
Handläggare